

Monumentnummer*: 516727

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 11 september 2000
Kadaster deel/nr 82879/20

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Arnhem Arnhem Gelderland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Arnhem	B			505
Arnhem	B			502
Arnhem	B			501

Omschrijving**

Omschrijving

JOODSE BEGRAAFPLAATS uit 1864, bestaande uit een ommuurd driehoekig terrein dat wordt begrensd door de Apeldoornseweg (oostzijde), de Weg langs de begraafplaatsen (westzijde) en de rooms-katholieke afdeling van de begraafplaats "Moscowa" (noordzijde). Het terrein wordt aan de oost- en westzijde geflankeerd door buiten de ommuring gesitueerde monumentale eikenbomen. Binnen de ommuring bevindt zich slechts enige jonge aanplant. Van een aanleg in tuinhistorische zin is geen sprake.

De hoofdingang tot de begraafplaats bevindt zich in de zuidelijke scherpe hoek van het terrein, nabij de kruising van de Apeldoornseweg en de Weg langs de begraafplaatsen. Links achter deze poort staat het dienstgebouw (monumentnummer 516728).

De eigenlijke begraafplaats achter het dienstgebouw heeft een eenvoudige aanleg die bestaat uit een middenpad met aan weerszijden rijen staande hardstenen zerken. De begraafplaats is aan de noordzijde eenmaal uitgebreid. Dit gedeelte heeft een eigen toegangspoort in de muur aan de Weg langs de begraafplaatsen. De graven in deze uitbreiding dateren overwegend van na de Tweede Wereldoorlog.

De vakken en rijen in het oude gedeelte worden gemarkeerd door gietijzeren paaltjes waarop respectievelijk letters en cijfers zijn aangegeven. Van enige chronologie in het rangschikken van de graven is nauwelijks sprake. Links vooraan op de begraafplaats liggen enkele overgeplaatste zerken van de oudere en in onbruik geraakte joodse begraafplaats aan de Utrechtseweg. Voorts zijn enkele rijen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vastgesteld waarin naar onderscheid van functie begraven werd. Zo is de laatste rij aan de linker zijde van het middenpad bestemd voor notabelen binnen joodse gemeenschap van Arnhem. Dit klasseverschil is opmerkelijk voor de joodse religie die leert dat iedereen in de dood gelijk is. Langs de muur aan de oostzijde van de begraafplaats ligt een kohaniempad, bestemd voor de Kohaniem (afstammelingen van Aron; hogepriesters), die, om reden van rituele reinheid, niet nabij een overledene mogen komen. De graven van de Kohaniem - herkenbaar aan de daarop afgebeelde geheven handen - zijn dan ook aan dit pad gesitueerd.

De ca. 2000 overwegend hardstenen zerken zijn eenvoudig van vorm en hebben een sobere versiering. Vrijwel alle stenen zijn rechthoekig van vorm. De afsluiting aan de bovenzijde is recht, boogvormig of in- en uitgezwenkt. Soms zijn twee stenen aan de bovenzijde met elkaar verbonden door een verbindende steen, om aan te geven dat hier man en vrouw zijn begraven. In het oude gedeelte van de begraafplaats wijkt slechts één graf van dit type af: op het graf van I. Waterman is een afgebroken zuil geplaatst, waarop een ganzeveer en boekje zijn afgebeeld. De meeste stenen zijn uitsluitend voorzien van een graftekst. De teksten op de stenen zijn in het algemeen in het Hebreeuws en in het Nederlands geschreven. Stenen van vóór ca. 1880 hebben aan de voorzijde alleen een Hebreeuwse graftekst, soms aan de achterzijde van de steen aangevuld met de naam in het Nederlands. De grafzerken en de hier begraven personen zijn van lokaal/regionaal belang.

In steen gebeeldhouwde afbeeldingen en symbolen zijn op deze begraafplaats zeldzaam. Afbeeldingen van twee geheven handen met de duimen tegen elkaar (de priesterzegen als embleem voor de afstammelingen van Aron) en de eeuwige vlam komen op meerdere zerken voor. Slechts éénmaal is de schaal met schenkan afgebeeld, voorstellende de rituele handwassing als embleem voor hen die afstammen van de stam van Levie. Het belang van de op de begraafplaats voorkomende graftekens ligt niet zozeer in hun individuele waarde, alswel in de collectieve betekenis die zij, met name door materiaalgebruik, hoofdvorm en rangschikking, hebben voor het zo typisch negentiende en vroeg twintigste eeuwse karakter ervan.

Waardering

JOODSE BEGRAAFPLAATS uit 1864 van algemeen cultuurhistorisch belang:

- wegens de funerair-historische en lokale/regionale genealogische waarde;
- wegens de eenvoudige aanleg en complete opzet die karakteristiek is voor de sobere opvatting van de joden over een rustplaats voor doden;
- wegens het grote aantal zerken, waarvan het belang ligt in de collectieve betekenis die zij door plaatsing, vorm, materiaalgebruik en ornamentering hebben voor het kenmerkende laat-negentiende en vroeg-twintigste eeuwse karakter van deze begraafplaats;
- als herinnering aan de joodse gemeente van Arnhem;
- wegens de kenmerkende ligging aan de rand van de bebouwde kom, bovendien als onderdeel van de voor Arnhem karakteristieke groene vingers die vanuit het buitengebied de stad binnen dringen.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Begraafplaats

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument